

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirkkolain 446 §:n ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kirkkolakia ehdotetaan kirkolliskokouksen ehdotuksen mukaisesti muutettavaksi siten, ettei tuomiokapitulille tarvitsisi tehdä ilmoitusta silloin, kun pappia koskeva rikosasia käsitellään rangaistusmääräys- tai rikesakkomenettelyä noudattaen. Samalla ehdotetaan rangaistusmääräys-

laista ja rikesakkolaista poistettaviksi säännökset pappeja koskevasta erityismenettelystä.

Ehdotetut lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan välittömästi sen jälkeen kun eduskunta on ne hyväksynyt.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Voimassa olevan kirkkolain (635/64) 446 §:n mukaan, kun pappia syytetään yleisessä tuomioistuimessa, on oikeuden ilmoitettava siitä tuomiokapitulille, jonka tulee määrätä pappi tai muu sopiva henkilö olemaan tuomiokapitulin asiamiehenä oikeudessa saapuvilla. Asiamiehen on viivytyksettä annettava tuomiokapitulille tieto siitä, mitä asiassa on käynyt ilmi ja miten se on päätetty. Edelleen pykälän mukaan tuomiokapitulin suostumuksella voidaan pappia koskeva syyte kuitenkin käsitellä rangaistusmääräyksiin ilman, että asiamiestä määrätään. Mainittu säännös perustuu 16 päivänä lokakuuta 1723 annettujen ja pappissäädyllä 2 päivänä maaliskuuta 1789 annettulla kuninkaallisella vakuutuksella voimassa pysytettyjen papiston erioikeuksien 24 kohtaan, joka sisältää papin syyttämismenettelystä vastaavan sisältöisen säännöksen.

Rangaistusmääräyslaissa (146/70) viitataan mainittuun kirkkolain säännökseen. Rangaistusmääräyslain 8 §:n 2 momentin mukaan, jos syytetty on evankelis-luterilaisen kirkon pappi, vaatimukseen on myös liitettävä tuomiokapitulin

suostumus asian käsittelemiseksi rangaistusmääräyksiin. Lain 17 §:n mukaan on pappia koskevan syytteen osalta noudatettava, mitä tuomiokapitulin asiamiehestä kirkkolaissa on säädetty.

Rikesakkolaissa (66/83) on vastaava säännös. Sen 4 §:n 2 momentin mukaan evankelis-luterilaisen kirkon papin saamaan rikesakkomääräykseen ja pappia koskevaan rikesakkoasiaan sovelletaan mitä tuomiokapitulille tehtävistä ilmoituksista on erikseen säädetty.

Edellä mainitusta asiamiehen määräämisvelvollisuudesta voidaan, kuten edellä on todettu, poiketa vain rangaistusmääräysmenettelyssä.

Eduskunta on vastaukseensa hallituksen esitykseen (hall. es. 19/81 vp.) rikesakkolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi sisällyttänyt muun ohessa seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin evankelis-luterilaista kirkkoa koskevien säännösten muuttamiseksi niin, ettei pappien osalta rikesakkolaissa tarkoitetuissa asioissa tarvitsisi noudattaa erityismenettelyä." Opetusministeriö on tämän johdosta 14 päivänä maaliskuuta 1984 pyytänyt kirkkohallitusta ryhtymään asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin. Kirkkohallitus on tehnyt asiassa esityksen kirkolliskokoukselle, joka on kokoukses-

saan 8 päivänä marraskuuta 1984 päättänyt ehdottaa tarvittavan muutoksen tekemistä kirkkolakiin.

Perusteluinaan kirkolliskokous on esittänyt, ettei papilla tulekaan olla erityisasemaa rikosprosessissa ainakaan silloin, kun pappiin kohdistuvan syytteen saattamista tuomiokapitulin tietoon ei voida pitää tärkeänä kirkon kannalta. Tämän vuoksi kirkolliskokous on katsonut, että rikesakmenettely tulisi järjestää papiston osalta muihin kansalaisiin verrattuna samanlaisella tavalla. Samassa yhteydessä myös menettely rangaistusmääräystä vireille pantaessa olisi muutettava. Vaikka rangaistusmääräyksen soveltamisala periaatteessa on verrattain laaja, koskevat käytännön tapaukset lähes yksinomaan liikenne rikkomuksia, joilla ei ole merkitystä kirkkolain 446 §:n tarkoituksen kannalta. Tuomiokapitulille tehtävä ilmoitus ja tuomiokapitulin suostumus eivät ole näissä tapauksissa tarpeellisia ja niistä voidaan luopua.

Esittämillään perusteilla kirkolliskokous on ehdottanut kirkkolain 446 §:ää muutettavaksi siten, ettei ilmoitusta tuomiokapitulille ja asiamiehen määräämistä tarvita asiassa, joka käsitellään rangaistusmääräys- tai rikesakmenettelyä noudattaen taikka joka on tullut vireille tällaisessa menettelyssä, mutta papin ilmoituksesta siirretty käsiteltäväksi tuomioistuimessa.

Ehdotetulla kirkkolain muutoksella puututaan papiston erioikeuksiin. Vuonna 1977 mietintönsä jättänyt Kirkko ja valtio -komitea (komiteanmietintö 1977: 21) on katsonut, että säätyjen erioikeudet papiston osalta tulisi kumota. Asiasta on valtioneuvoston oikeuskanslerin lausunnon mukaisesti valmisteltu hallituksen esitys eduskunnalle, jolla papiston erioikeuksien perustuslain suoja ehdotetaan poistettavaksi. Tämän lakiesityksen käsittely vaatisi perustuslain säätämisyjärjestyksen. Lain voimaantulon jälkeen kyseessä oleva kirkkolain muutos olisi mahdollista käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestystä noudattaen. Asian jouduttamiseksi ja ottaen huomioon eduskunnan lausuma, ehdotetaan, että rikesakmenettelyä koskeva kirkkolain 446 §:n muutosehdotus annetaan eduskunnalle ja käsitellään perustuslain säätämisyjärjestystä noudattaen papiston erioikeuksia koskevasta esityksestä erillisenä. Oikeuskansleri on kirjeellään 12 päivästä tammikuuta 1984 esit-

tänyt oikeusministeriölle toimenpiteisiin ryhtymistä säätyjen erioikeuksien lakkauttamiseksi tai erioikeuksien nauttiman perustuslain suojan poistamiseksi. Myös eduskunnan perustuslakivaliokunta on mietinnössään n:o 5/1985 vp. oikeuskanslerin kertomuksen johdosta katsonut, että valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ää olisi muutettava siten, että säätyjen erioikeuksilta poistettaisiin perustuslain suoja. Edellä esitetty huomioon ottaen tulisi pappissäädyn erioikeuksia koskeva kysymys ratkaista kaikkien säätyjen erioikeuksia koskevan valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n muutoksen yhteydessä.

Rangaistusmääräyslakiin ja rikesaklakolakiin ehdotetaan tehtäväksi kirkkolain 446 §:n muutoksen edellyttämät tarkistukset.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Uudistuksella ei ole vaikutusta valtion tai kirkon talouteen.

3. Voimaantulo ja säätämisyjärjestys

Ehdotetut lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan välittömästi sen jälkeen kun eduskunta on muutokset hyväksynyt.

Valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 3 momentin nojalla säätyjen erioikeuksista on säädettävä perustuslain säätämisyjärjestystä noudattaen. Kun ehdotetulla lainmuutoksella puututaan niihin erioikeuksiin, jotka 16 päivänä lokakuuta 1723 annettujen papiston erioikeuksien ja pappissäädyille 2 päivänä maaliskuuta 1789 annetun kuninkaallisen vakuutuksen nojalla ovat voimassa papin syyttämismenettelystä, kirkkolakia koskeva muutosehdotus tulisi käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Tältä osin viitataan myös perustuslakivaliokunnan lakivaliokunnalle rikesakkolain käsittelyn yhteydessä antamaan lausuntoon n:o 1/1982 vp.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**kirkkolain 446 §:n muuttamisesta**

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka viimeksi mainittu on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1964 annetun kirkkolain (635/64) 446 § näin kuuluvaksi:

446 §

Kun pappia syytetään yleisessä tuomioistuimessa, on oikeuden ilmoitettava siitä tuomiokapitulille, jonka tulee määrätä pappi tai muu sopiva henkilö olemaan tuomiokapitulin asiamiehenä oikeudessa saapuvilla, ja antakoon asiamies viivytyksettä tuomiokapitulille tiedon, mitä asiassa on käynyt ilmi ja miten se on päätetty. Ilmoitusta tuomiokapitulille ja asiamiehen mää-

räämistä ei kuitenkaan tarvita asiassa, joka käsitellään rangaistusmääräys- tai rikesakkomenettelyä noudattaen taikka joka on tullut vireille tällaisessa menettelyssä, mutta papin ilmoitukselta siirretty käsiteltäväksi tuomioistuimessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

2.

Laki**rangaistusmääräyslain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä helmikuuta 1970 annetun rangaistusmääräyslain (146/70) 8 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

8 §

Rangaistusvaatimukseen on liitettävä syyttäjälle toimitettu kappale rangaistusvaatimusta koskevasta ilmoituksesta sekä, milloin vaatimus tarkoittaa rikkomusta, josta saattaa seurata vankeutta enemmän kuin kolme kuukautta, syytettyä koskeva rikosrekisteri-ilmoitus. Asiassa, jonka käsitelyssä tuomioistuimessa asianomistajalle olisi varattava tilaisuus olla saapuvilla, tulee asiakirjoista ilmetä asianomistajan jäljempänä 17 §:n 1

momentissa tarkoittama lausuma. Jollei syytetyn asiassa antaman lausuman pääsisältö ilmene rangaistusvaatimusta koskevasta ilmoituksesta, on vaatimukseen liitettävä muu hänen lausumansa sisältävä asiakirja. Vaatimukseen voidaan myös liittää muita rikkomusta selvittäviä kirjallisia todisteita tai asiakirjoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

3.

Laki**rikesakkolain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1983 annetun rikesakkolain (66/83) 4 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

4 §

— — — — —
Rikesakkoasiassa ei myöskään sovelleta, mitä yleisen asiamiehen kuulemisesta, eräiden virkamiesten haastamisesta taikka syytteen tekemisen tai rangaistukseen tuomitsemisen johdosta viran-

omaisille eräissä tapauksissa tehtävästä ilmoituksesta on säädetty. Rikesakkoa koskevien asiakirjojen säilyttämisestä säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1985

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Gustav Björkstrand*

1.

Laki

kirkkolain 446 §:n muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka viimeksi mainittu on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1964 annetun kirkkolain (635/64) 446 § näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

446 §

Kun pappia syytetään yleisessä tuomioistuimessa, on oikeuden ilmoitettava siitä tuomiokapitulille, jonka tulee määrätä pappi tai muu sopiva henkilö olemaan tuomiokapitulin asiamiehenä oikeudessa saapuvilla, ja antakoon asiamies viivytystä tuomiokapitulille tiedon, mitä asiassa on käynyt ilmi ja miten se on päätetty. Tuomiokapitulin suostumuksella voidaan pappia koskeva syyte kuitenkin käsitellä rangaistusmääräyksin ilman, että asiamiestä määrätään.

446 §

Kun pappia syytetään yleisessä tuomioistuimessa, on oikeuden ilmoitettava siitä tuomiokapitulille, jonka tulee määrätä pappi tai muu sopiva henkilö olemaan tuomiokapitulin asiamiehenä oikeudessa saapuvilla, ja antakoon asiamies viivytystä tuomiokapitulille tiedon, mitä asiassa on käynyt ilmi ja miten se on päätetty. *Ilmoitusta tuomiokapitulille ja asiamiehen määräämistä ei kuitenkaan tarvita asiassa, joka käsitellään rangaistusmääräys- tai rikesakkomenettelyä noudattaen taikka joka on tullut vireille tällaisessa menettelyssä, mutta papin ilmoituksesta siirretty käsiteltäväksi tuomioistuimessa.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

2.

Laki

rangaistusmääräyslain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä helmikuuta 1970 annetun rangaistusmääräyslain (146/70) 8 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Rangaistusvaatimukseen on liitettävä syyttäjälle toimitettu kappale rangaistusvaatimusta koskevasta ilmoituksesta sekä, milloin vaatimus tarkoittaa rikkomusta, josta saattaa seurata vankeutta enemmän kuin kolme kuukautta, syytettyä koskeva rikosrekisteri-ilmoitus. *Jos syytetty on evankelis-luterilaisen kirkon pappi, vaatimukseen*

Rangaistusvaatimukseen on liitettävä syyttäjälle toimitettu kappale rangaistusvaatimusta koskevasta ilmoituksesta sekä, milloin vaatimus tarkoittaa rikkomusta, josta saattaa seurata vankeutta enemmän kuin kolme kuukautta, syytettyä koskeva rikosrekisteri-ilmoitus. *Asiassa, jonka käsitelyssä tuomioistuimessa asianomistajalle olisi*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

on myös liitettävä tuomiokapitulin suostumus asian käsittelymiseen rangaistusmääräyksin. Asiassa, jonka käsittelyssä tuomioistuimessa asianomistajalle olisi varattava tilaisuus olla saapuvilla, tulee asiakirjoista ilmetä asianomistajan jäljempänä 17 §:n 1 momentissa tarkoittama lausuma. Jollei syytetyn asiassa antaman lausuman pääsisältö ilmene rangaistusvaatimusta koskevasta ilmoituksesta, on vaatimukseen liitettävä muu hänen lausumansa sisältävä asiakirja. Vaatimukseen voidaan myös liittää muita rikkomusta selvittäviä kirjallisia todisteita tai asiakirjoja.

varattava tilaisuus olla saapuvilla, tulee asiakirjoista ilmetä asianomistajan jäljempänä 17 §:n 1 momentissa tarkoittama lausuma. Jollei syytetyn asiassa antaman lausuman pääsisältö ilmene rangaistusvaatimusta koskevasta ilmoituksesta, on vaatimukseen liitettävä muu hänen lausumansa sisältävä asiakirja. Vaatimukseen voidaan myös liittää muita rikkomusta selvittäviä kirjallisia todisteita tai asiakirjoja.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

3.

Laki**rikesakkolain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1983 annetun rikesakkolain (66/83) 4 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §

Rikesakkoasiassa ei myöskään sovelleta, mitä yleisen asiamiehen kuulemisesta, eräiden virkamiesten haastamisesta taikka syytteen tekemisen tai rangaistukseen tuomitsemisen johdosta viranomaisille eräissä tapauksissa tehtävästä ilmoituksesta on säädetty. *Evangelisluterilaisen kirkon papin saamaan rikesakkomääräykseen ja pappia koskevaan rikesakkoasiaan sovelletaan kuitenkin, mitä tuomiokapitulille tehtävistä ilmoituksista on erikseen säädetty.* Rikesakkoa koskevien asiakirjojen säilyttämisestä säädetään erikseen.

Rikesakkoasiassa ei myöskään sovelleta, mitä yleisen asiamiehen kuulemisesta, eräiden virkamiesten haastamisesta taikka syytteen tekemisen tai rangaistukseen tuomitsemisen johdosta viranomaisille eräissä tapauksissa tehtävästä ilmoituksesta on säädetty. Rikesakkoa koskevien asiakirjojen säilyttämisestä säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .